

TAMPEREEN EV.LUT. SEURAKUNNAT

YMPÄRISTÖKASVATUS- SUUNNITELMA

Tampereen evankelis-luterilaisella seurakuntayhtymällä on ympäristö-ohjelma, joka kannustaa seurakuntien johtoa, työntekijöitä ja kaikenikäisiä seurakuntalaisia vastuulliseen, kohtuulliseen ja kiitolliseen elämään hyvän Jumalan antamassa luomakunnassa. Ympäristökasvatussuunnitelma on osa tämän ohjelman toteutusta käytännössä, sillä toimimme kaikki ympäristökasvattajina omissa tehtävissämme.

Tampereen seurakuntayhtymän ympäristötoimikunta vastaa ympäristöasioiden esillä pitämisestä ja seurannasta. Toimikunnan jäsenet on valittu eri työaloilta ja mukana on myös luottamushenkilöitä. Seurakuntiin ja muihin yksiköihin on nimetty ympäristövastaavat huolehtimaan oman työyhteisönsä ympäristöasioista.

Ympäristövastaavat voivat olla mukana tukemassa kaikkia seurakunnan ympäristökasvattajia jakamalla tietoa, esittämällä parannusehdotuksia, kannustamalla ja rohkaisemalla sekä omalla esimerkillisellä toiminnallaan. Ympäristövastaavien vastuiden tulee sisältyä esimiehen määrittämään työnkuvaan, ja siihen on suotava asianmukainen työaika.

Ympäristökasvatuksen teologiset lähtökohdat

Ympäristön ja luonnon suojeleminen on kerrottu ihmiselle jo luomiskertomuksissa ja ensimmäisessä uskonkohdassa. Ympäristökasvatus ei ole kirkon toimintaan ulkoa tuotu osa. Ihminen ei ole vain luonnon viisas hallitsija vaan myös kaiken ympäristön varjelija. Tämä tulkinta on tullut ajan-kohtaiseksi modernin yhteiskunnan kasvavien ympäristöongelmien vuoksi.

Luonto on ihmiselle ainutlaatuinen ja ainutkertainen lahja Jumalalta. Tätä lahjaa ihmisen tulee suojella ja varjella. Ympäristökasvatusta tarvitaan, jotta kristityt sekä kirkon työntekijöinä että seura-

kuntalaisina pystyisivät toteuttamaan varjelustehtävää.

Kristittyjä kutsutaan kohtuullisuuteen ja vaatimattomaan elämään. Kulutuksen vähentäminen ja aineettoman hyvän tavoittelu kumpuavat ikivanhasta kristillisestä etiikasta. Teologisia lähtökohtia voi tutkia lisää voimassa olevasta kirkon Ilmasto-ohjelmasta *Kiitollisuus, kunnioitus, kohtuus*.

Ympäristökasvatuksen tavoitteet Tampereen seurakunnissa

Ympäristökasvatuksen päätavoite on laaja-alainen, kaikkia ikäryhmiä koskettava luontosuhteen vahvistaminen ja luomakunnan varjelu. Se liittyy kaikkeen toimintaan: ruokatottumuksiin, hankintoihin, energian käyttöön, jätteen määrän vähentämiseen ja liikkumiseen.

Ympäristökasvatus ei ole vain tiedon jakamista, vaan sen täytyy sisältää myös tunnetta ja toimintaa eli käytännön tekoja. Esimerkiksi matka polkupyörällä leiri- paikkaan on ympäristökasvatusta siinä missä vuosittain vietettävät *Luomakunnan sunnuntai* -jumalanpalveluksetkin.

Tampereen seurakuntien ympäristökasvatuksen tavoitteena on ylläpitää ja edistää tietoisuutta ihmisen eettisestä vastuusta suhteessa luomakuntaan. Tavoitteena on toteuttaa luomakunnan eheyttä suojelevia arvoja käytännössä. Nämä tavoitteet on kirjattu myös Tampereen seurakuntayhtymän ympäristö-ohjelmaan 2018–2021.

Toimimme esimerkkinä kaikille kaupunkilaisille ja pyrimme aktiivisesti oppimaan toisiltamme.

Koko kirkon tavoitteena on olla hiili- neutraali vuoteen 2030 mennessä. Tämä vaatii käytännön toimia kaikilta seurakunnilta, ja ympäristökasvatus on yksi keskeinen keino tavoitteen saavuttamisessa.

Tampereen seurakuntien ympäristö-

ohjelman tavoitteissa ympäristökasvatus näkyy muun muassa seuraavasti:

- Työntekijöitä kannustetaan vähentämään energiankulutusta, kierrättämään, lajittelemaan ja tekemään järkeviä, ympäristöystävällisiä hankintoja. Liikkumisessa suositellaan käyttämään ympäristölle vähiten haitallisia liikkumismuotoja, esimerkiksi apostolin-, polkupyörä-, kimppa- ja julkisen liikenteen kyytejä.
- Seurakunta on mukana ympäristötapahtumissa, joita ovat esimerkiksi *Earth Hour*, *Vihreä Viikko* ja *World Clean Up Day*. Tapahtumien avulla ympäristötietoisuutta voidaan lisätä koko yhteiskunnassa.
- Ympäristökasvatus on kiinteä osa seurakunnan toimintaa. Suunnittelussa on apuna esimerkiksi ympäristövuosikello, johon on koostettu kaikki ympäristötapahtumat ja -teemapäivät vuoden mittaan.
- Seurakunta tuo viestinnässään ympäristönäkökulmaa esille ja sitä kautta kasvattaa tietoa ja tietoisuutta ympäristöasioista. Viestintäkanavina ovat esimerkiksi seurakuntayhtymän verkkosivut, työntekijöiden Arkki-intranet, Silta-lehti ja sosiaalisen median palvelut.
- Seurakunta tekee yhteistyötä kaupungin, järjestöjen, koulujen ja muiden sopivien kumppaneiden kanssa ympäristöasioissa.

Ympäristökasvatus varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksessa toteutettavan ympäristökasvatuksen perusta ja lähtökohta nousee Raamatun luomisuskosta, viljelyn ja varjelen periaatteesta.

Ympäristösuhteen perusta luodaan elämän ensimmäisten viiden, kuuden vuoden aikana tiedon, taidon ja tunteen

tasolla. Lapsi oppii kokemaan kiitollisuutta, ihmetystä ja iloa Jumalan suuresta luomistyöstä ja toimimaan vastuullisesti.

Varhaiskasvatuksessa yhteistyö lasten vanhempien kanssa on tiivistä, ja varhaiskasvatuksessa omaksutut asenteet kulkevat lasten mukana perheiden arkeen.

Ympäristökasvatus on varhaiskasvatuksessa ennen kaikkea arjen valintoja, jotka liittyvät kaikenlaiseen tekemiseen, esimerkiksi roskien lajitteluun, kierrätysmateriaalien käyttöön askartelussa, kestävien ja laadukkaiden lelujen hankkimiseen, metsäretkiin ja ulkohartauksiin sekä veden ja paperin säästämiseen. Jokainen lastenohjaaja voi toimia ympäristökasvattajana. Keskeistä on, että jokainen lapsi saa omakohtaisia kokemuksia ympäristönsuojelusta esimerkiksi osallistumalla oman kerhopihan siivoamiseen roskista.

Ympäristökasvatus nuorisotyössä

Tavoitteena on kasvattaa lapsia ja nuoria ympäristöä kunnioittavaan ja huomioon ottavaan elämäntapaan sekä toteuttaa tätä periaatetta arjen toiminnan valinnoissa ja toimintatavoissa.

- Vahvistamme kristillistä ympäristökasvatusta ja ekoteologiaa nuorisotyössä, erityisesti rippikouluopetuksessa.
- Työskentelemme ja vaikutamme siten, että kouluikäisten ja nuorten toiminnassa toteutuvat Raamatun sanoma ja kristilliset arvot. Näihin kuuluvat vastuu luomakunnasta ja lähimmäisistä, ajatus ihmisten samanarvoisuudesta ja elämän kunnioittamisesta. Monipuolisessa, lapsi- ja nuorilähtöisessä hengellisessä elämässä otetaan huomioon luonnon ja ympäristön tarjoamat mahdollisuudet.

- Vahvistamme kasvattajien ja nuorten luontosuhdetta ja kokonaisvaltaista käsitystä ihmisestä osana luomakuntaa.
- Viemme lapsia ja nuoria luontoon. Luontoa ja ulkotiloja ja niissä liikkumista hyödynnetään luontevina oppimis- ja kokemusympäristöinä. Metsään menemisen ja iltanuotioiden tärkeys kasvaa vuosi vuodelta, koska yhä useampi lapsi ja nuori elää arkeaan kaupunkimaisessa ympäristössä.
- Syvennämme ymmärrystä yhteydestä ihmisen toiminnan ja ympäristön hyvinvoinnin välillä. Käytämme yhteisen kirjaston kaikkea materiaalia.
- Haastamme materialistisen maailmankuvan ja kuluttamiseen perustuvan identiteetin. Opettelemme hyödyntämään olemassa olevaa materiaalia uudessa käyttötarkoituksessa.
- Työntekijät suunnittelevat työtä yhdessä ja toimivat ympäristövastuullisesti ja esimerkillisesti.

Ympäristökasvatus elinikäisenä oppimisena

Ympäristökasvatus koskettaa kaikkia seurakunnissa toimivia tamperelaisia, koko kirkkoa organisaationa, kirkon työntekijöitä ja seurakuntalaisiakin. Luonnon tilanhoitajana toimiminen on kaikkien meidän työtä.

Seurakunnissa pidetään esillä 1. uskonnokappaleen luomista korostavaa sisältöä ja ihmisen vastuuta Jumalan luomakunnan hoitamisesta ja varjelemisesta. Aihetta käsitellään messuissa ja hartaushetkissä. Lisäksi huolehditaan siitä, että jumalan-

palvelusmateriaalissa pidettäväksi määrätty *Luomakunnan sunnuntai* todella otetaan tapahtumakalenteriin ja valmistellaan huolella. *Luomakunnan sunnuntaiksi* voi valita jonkin sunnuntain toukokuussa.

Kristus on kristityille keskeinen, eikä "luontohartaudessaakaan" ole kyse vain luomisesta vaan myös ihmisen ja koko luomakunnan lunastuksesta ja pyhityksestä.

Kaiken ikäisille ympäristöelämyksiä ja ympäristökasvatusta tarjoavat Tampereen seurakuntien valmiiksi tehdyt pyhiinvaellusreitit eri puolella Tamperetta. Reitistö on julkaistu osoitteessa pyhiinvaellustampere.fi.

Ympäristökasvatuksen toteutumisen seuranta

Seurakunnan on työyhteisönä varmistettava, että kirkon ympäristödiplomin edellytykset täyttyvät. Ympäristödiplomi on seurakuntayhtymän yhteinen ja edellyttää vähimmäisvaatimusten toteutumista kaikissa Tampereen seurakunnissa.

Tavoitteiden asettamista ja niiden toteutumista seurataan raportoimalla esimerkiksi toimintakertomusten ja kiinteistöjen kulutuslukemien avulla. *Ympäristötoimikunta laatii vuosittain ympäristökertomuksen, jonka avulla seurataan myös ympäristökasvatuksen toteutumista Tampereen seurakunnissa.* Sitoudumme käytännön toiminnan tavoitteisiimme.

Hyväksytty ympäristötoimikunnassa
24.1.2019

